

ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ХОРОЛЬЩИНИ

Л. А. Глушенко

Зроблено аналіз упровадження інноваційних проектів та інновацій у дошкільних, загальніоосвітніх та позашкільних навчальних закладах Хорольського району Полтавської області; описано інноваційні ініціативи районного методичного кабінету; наведено приклади інноваційних практик. Указано шляхи вирішення проблем при запровадженні інновацій.

Ключові слова: інноваційні ініціативи, інноваційні практики, адаптивне управління методичним процесом.

Глушенко Л. А. Инновационные практики в учебных заведениях Хорольского района
Сделан анализ внедрения инновационных проектов и инноваций в дошкольных, общеобразовательных и внешкольных учебных заведениях Хорольского района Полтавской области; описаны инновационные инициативы районного методического кабинета; приведены примеры инновационных практик. Указаны пути решения проблем при внедрении инноваций.

Ключевые слова: инновационные инициативы, инновационные практики, адаптивное управление методическим процессом

L.A.Hluschenko. Innovative Practices in Educational Establishments of Khorol District
The analysis of innovative projects and innovations in educational establishments of Khorol district Poltava region is given; the innovative initiatives of the district methodological study, the examples of innovative practices are presented. The ways of problems decision of innovations implementation are shown.

Keywords: innovative initiatives, innovative practices, methodological process adaptive management

Актуальність проблеми поширення інноваційних практик

Інноваційна діяльність в освітній сфері неможлива без урахування досягнень нової інформаційної революції [3]. Важливою є обізнаність педагогів з інноваційними освітніми проектами та освітніми інноваціями, розробленими у процесі реалізації проектів.

Удосконалення й розширення інноваційного руху на локальному (місцевому, регіональному) і масштабному (всеукраїнському, міжнародному) рівнях, що передбачає впровадження інновацій, спрямованих на оновлення освітнього процесу, забезпечення зміни його форм, методів, засобів навчання, виховання й управління [5], є одним з актуальних напрямів діяльності методичних служб в освіті на сучасному етапі.

Відповідно до Закону України „Про інноваційну діяльність“ від 4 липня 2002 р. № 40-IV інновації – це нововстворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, освітні послуги, що істотно поліпшують структуру та якість освіти [1].

Сучасна методика вирізняє основні групи інноваційних педагогічних технологій [4]:

1. Традиційні. В основі – дидактичні принципи Я. Коменського.
2. Педагогічні технології особистісно орієнтованого педагогічного процесу, базовані на освітніх технологіях педагогів-новаторів.
3. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів. Це ігрові технології, проблемне, комунікативне навчання. Автори – Б. Нікітін, Дж. Дьюї, В. Шаталов.
4. Педагогічні технології на основі підвищення ефективності управління та організації навчального процесу. Це технології випереджального навчання, рівневої диференціації, індивідуального навчання, колективні, групові, інформаційні технології.
5. Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструктування матеріалу. Прикладами є „Діалог культур“ (В. Біблер, С. Курганов).

Глушенко Любов Анатоліївна, завідуюча Хорольським районним методичним кабінетом

6. Окремі предметні педагогічні технології. Приклад – технологія раннього та інтенсивного навчання грамоти М. Зайцева.

7. Альтернативні педагогічні технології. Вальдорфська педагогіка (Р. Штайнер), технологія вільної праці (С. Френе).

8. Вроджені педагогічні технології. Технологія саморозвитку (М. Монтессорі), виховання вродженої грамотності (А. М. Кушнір).

9. Педагогічні технології розвивально-го навчання. Система розвивального навчання (Л. Занков), технологія розвиваального навчання Ельконіна-Давидова.

10. Педагогічні технології авторських шкіл. Школа адаптуючої педагогіки (Є. Ямбург, Б. Бродей), „Школа самовизначення“ (О. Тубельський), „Школа сприяння здоров’ю“.

Відповідно до інноваційних технологій змінюється і педагогіка – від традиційної до інноваційної. Остання передбачає школу розвитку, а не школу пам’яті. Форми організації навчального процесу – не фронтальні та індивідуальні, а групові, колективні. Методи навчання – не ілюстративно-пояснювальні, а проблемні, пошукові, дослідницькі. Змінюються і функції вчителя. Він – не носій інформації, зберігач норм та традицій, пропагандист предметно-дисциплінарних знань, а організатор співпраці, консультант, керівник пошукової роботи учнів. При такому підході позиція учня не є пасивною. У значної частини школярів з’являється мотивація до самодосконалення, інтерес до навчальної діяльності.

Інноваційні ініціативи Хорольського районного методичного кабінету

Колектив Хорольського районного методичного кабінету Полтавської області багато уваги приділяє упровадженню інновацій у навчально-виховну, управлінську та методичну діяльність ЗНЗ. Ми розуміємо, що цей процес – не одноразова акція, а напружена, творча й цікава робота, що потребує ініціативності, знань, зусиль і часу.

Спочатку детально вивчаємо сутність тієї чи іншої інновації, встановлюємо її відповідність нормативно-правовій базі з питань освіти та засобів навчання, аналізуємо психологічну готовність і професійний потенціал людей, які працюватимуть над упровадженням інновації, ураховуємо їх зацікавленість, ініціативність і творчість. Кожен навчальний заклад нашого району має план розвитку, де чітко окреслено концептуальні засади ЗНЗ, сплановано напрями діяльності установи на перспективу, визначено мету й очікувані результати роботи. Кінцева мета упровадження інновацій в освіті, на

мою думку, – забезпечення комфортних умов для творчого розвитку особистості учня.

Одним із провідних факторів розвитку особистості є інноваційне освітнє середовище. Визначення шляхів його формування було методичною проблемою району, роботу над якою завершено у 2013 р. Нині можна говорити про упровадження інновацій майже в кожному навчальному закладі Хорольщини. Але сповільнюють цей процес малокомплектність шкіл, недостатній навчально-методичний супровід та слабка технічна база як наслідок економічної кризи.

Розвитку інноваційних ініціатив у навчальних закладах району сприяла допомога Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, зокрема, матеріали журналу „Постметодика“ [2], де розміщено український каталог інноваційних проектів та інновацій у сфері дошкільної та загальної середньої освіти.

Районним методичним кабінетом проведено систематизацію, узагальнення та поширення досвіду упровадження інноваційних практик в освітніх навчальних закладах Хорольщини. Підсумки цієї роботи представлено на розширеному засіданні науково-методичної ради Хорольського районного методичного кабінету за участі заступників директорів ЗНЗ із навчально-виховної роботи. Учасники засідання затвердили каталог інноваційних проектів та інновацій (наказ відділу освіти, молоді та спорту райдерадміністрації від 18.03.2014 р. № 80 „Про затвердження каталогу інноваційних проектів та інновацій у сфері дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти району“).

Інноваційні практики в освіті Хорольського району

Першими кроками упровадження інновацій в освіті Хорольщини були такі: створення шкіл нового типу; започаткування експериментальних майданчиків при загальноосвітніх навчальних закладах щодо співпраці з Полтавським ОППО за різними напрямами дослідницької роботи; осмислення педагогічної спадщини А. Макаренка, В. Сухомлинського із сучасних позицій; створення „Школи-родини“ на базі Хорольської гімназії; співпраця з кандидатом педагогічних наук, членом-кореспондентом Академії педагогічних наук України А. Сологубом з упровадження технології самовиховання „Самоменеджмент учня-дослідника на основі використання „Особистого щоденника дослідника“; створення інформаційно-консультивативного центру щодо роботи з педагогічними

кадрами у міжкурсовий період на базі Хорольського районного методичного кабінету. Але попит на методичні послуги випереджає розвиток можливостей районної методичної служби, тому діяльність районного методичного кабінету повинна бути узгодженою з вимогами Державних стандартів освіти, максимально задовольняючи замовлення на означені послуги і надаючи вчителеві можливість вибору змісту, форм і способів методичної роботи [6].

Тому ми перейшли до адаптивного управління методичним процесом, спрямувавши його на саморозвиток педагога, розкриття його творчого потенціалу, створення умов для самовизначення, застосування талантів та можливостей кожної особистості.

Серед інноваційних практик сьогодення ключовими є ініціативи у сфері управління, оскільки інноваційні ідеї потребують інноваційного менеджменту [3]. До інновацій у сфері управління можна віднести:

1. Хмарні технології (інформаційна система управління освітою – ІСУО), які впроваджують усі дошкільні, загальноосвітні, позашкільні навчальні заклади району.

2. Адаптивне управління. Найбільш ефективно здійснюється в Хорольському НВК, Шишацькій загальноосвітній школі I–III ст., Хорольській спеціалізованій школі I–III ст. № 3.

3. Програмно-цільове управління (Хорольська гімназія, Новоаврамівська гімназія).

4. Державно-громадське управління (Штомпелівська загальноосвітня школа I–III ст., Хорольський НВК, Хорольська спеціалізована школа I–III ст. № 3, Грушинська загальноосвітня школа I–II ст.). Інновація впроваджується на регіональному (обласному) рівні. Науково-методичне керівництво здійснюється кафедрою менеджменту освіти Полтавського ОППО. Проведено два міжрайонні семінари на базі Штомпелівської загальноосвітньої школи I–III ст. за участі представників Миргородського, Оржицького і Семенівського районів Полтавщини. На сучасному етапі завершено самооцінювання діяльності цього ЗНЗ.

5. ІКТ-технології в управлінні (Вишняківська загальноосвітня школа I–III ст., Андріївська загальноосвітня школа I–III ст.).

6. Управління навчально-виховним процесом на основі ідей В. Сухомлинського (Хорольська спеціалізована школа I–III ст. № 1, Ялосовецька загальноосвітня школа I–III ст.). Інновація впро-

ваджується на локальному (районному рівні). Основним принципом роботи ЗНЗ є гуманізація, яка забезпечує демократизацію в управлінні навчально-виховним процесом.

7. Технології оцінювання діяльності закладу (Хорольська спеціалізована школа I–III ст. № 3).

Не менш важливими є інновації у сфері освітньої системи:

1. Упровадження ІКТ-технологій у навчально-виховний процес в середовищі „1 учень – 1 комп’ютер“ на базі шкільних нетбуків“. Ця інновація всеукраїнського рівня здійснюється у Вишняківській ЗОШ I–III ст.

2. Упровадження здоров’язбережних технологій у навчально-виховний процес шляхом реалізації моделі школи сприяння здоров’ю (Петракіївський НВК, Хорольська гімназія). Інновація впроваджується на всеукраїнському рівні. Названі школи – призери обласних та Всеукраїнських конкурсів ЗНЗ.

3. Школа гармонійного розвитку дитини „Надія“ (Покровськобагачанська загальноосвітня школа I–III ст.). Інновація впроваджується на місцевому (шкільному рівні).

4. Психолого-педагогічні умови впровадження інклузивної освіти (Хорольська спеціалізована школа I–III ст. № 3). Результатом є відкриття у 2013–2014 н. р. класу інклузивного навчання.

5. Психолого-педагогічне проектування інтелектуального розвитку особистості сучасного школяра (Хорольська гімназія).

6. Створення освітнього середовища для формування лідерської компетентності учнів (Новоаврамівська гімназія). В умовах сільської гімназії успішно діє учнівське об’єднання „Лідер“.

7. Нова технологія аналізу уроку як педагогічної системи (Петракіївський НВК). Інновація впроваджується на регіональному (обласному) рівні. На базі Петракіївського НВК проведено засідання методичної студії шкіл-новаторів за участі представників Семенівського та Оржицького районів та наукового керівника – професора кафедри педагогічної майстерності Полтавського ОППО, кандидата педагогічних наук, доцента, координатора Полтавської региональної школи новаторства Н. І. Білик.

Районний каталог інноваційних проектів та інновацій охоплює також сфери: засобів навчання (програма Intel „Навчання для майбутнього“, упровадження електронних навчальних ресурсів); змісту освіти (рання диференціація молодших школярів; вплив предметно-методичних компетентностей учителя на формування учнівських компетентностей

під час вивчення шкільного курсу фізики; технологія психологічного забезпечення профорієнтаційної роботи); виховання („Європейський клуб“ як засіб формування життєвих компетентностей особистості для життя у Європейському Союзі; українська національна школа-родина як культурно-освітній центр села); дошкільного виховання (сенсорне виховання в роботі з дітьми раннього віку за методом М. Монтессорі, що реалізується в дошкільному навчальному закладі „Веселка“ м. Хорола; упровадження нетрадиційних технік образотворчого мистецтва „Від фантазії до творчості“ – дошкільний навчальний заклад „Яблунька“ м. Хорола); позашкільної освіти (технології сприяння гармонійному фізичному розвитку і фізичній підготовці, зміцненню здоров'я учнів – Хорольська дитячо-юнацька спортивна школа; підтримка творчої педагогічної діяльності працівників позашкільного закладу; проект „Світ моїх захоплень“; розвиток художньо-творчого мислення особистості засобами взаємодії різних видів мистецтв і прикладних ремесел – Хорольський центр дитячої та юнацької творчості).

Зазначимо, що у більшості керівників та педагогічних працівників навчальних закладів району сформовано потребу у впровадженні інновацій.

Шляхи вирішення проблем упровадження інновацій в освіті Хорольського району

Проблеми поширення освітніх інновацій та інноваційних освітніх проектів в Україні, про які йде мова в статті О. Овчарук [2], властиві для освітнього простору Хорольського району. Це, перш за все, неготовність учителів до впровадження інновацій через брак впливу на процеси в освітній системі; нестача знань про інновації та успішний досвід їх упровадження; недостатній зв'язок ЗНЗ із науковими установами.

Ефективність діяльності з упровадження інновацій в навчальних закладах залежить від якості послуг, що їх надає методична служба району. Тому в сучасних умовах Хорольський районний методичний кабінет ставить за мету стати центром методичного супроводу інноваційних практик. Дієвість такого центру забезпечить подальше впровадження адаптивної системи управління методичною роботою з проектуванням її на навчальні заклади.

Серед шляхів вирішення названих проблем також вбачаємо:

- здійснення науково-методичних заходів із метою поширення інформації про освітні інновації, позитивний досвід їх упровадження;
- налагодження співпраці з науковими установами;
- узгодження механізму впровадження інновацій у навчальних закладах району з чинною нормативно-правовою базою з інноваційної діяльності в освіті. Це стосується оформлення заявок, паспортів, матеріалів аprobacij тощо;
- надання адресної допомоги керівникам ЗНЗ та педагогічним працівникам щодо створення умов для інноваційного розвитку системи освіти району, адже успіх цієї справи залежить від механізму оновлення системи освіти та особистостей, які його запроваджують [7].

Переконана, що запорукою успішності впровадження інновацій є ініціативність керівників освітніх закладів, прагнення вчителів до творчого самовираження та визнання, наявність системи організаційно-методичних заходів, розробленої районним методичним кабінетом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України „Про інноваційну діяльність“. – 04 липня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.gdo.kiev.ua
2. Інноваційні практики в освіті: український каталог // Постметодика. – 2013. – № 2(111). – 64 с.
3. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава : ПОІППО, 2006. – 328 с.
4. Інноваційні технології навчання від А до Я / упор. В. Волканова. – К. : Шкільний світ, 2011. – 96 с.
5. Інновації як основа змін освітньої практики: інф.-метод. зб. / упор. Г. О. Сиротенко. – Полтава : ПОІППО, 2005. – 160с.
6. Тюрікова О. Основні гравці на полі освіти / О. Тюрікова // Методист. – 2014. – № 2(26). – С.19–22.
7. Химинець В. Інноваційна освітня діяльність / В. Химинець. – Тернопіль : Мандрівець, 2009. – 360 с.

Цитувати: Глущенко Л. А. Інноваційні практики в навчальних закладах Хорольщини / Глущенко Л. А. // Постметодика. – 2014. – № 1. – С. 2 – 8.

© Л. А Глущенко, 2014. Стаття надійшла в редакцію 11.05.2014 ■